

Kā Parlaments veicina dzimumu līdztiesību ES

Sieviešu un vīriešu līdztiesība ir viens no Eiropas Savienības mērķiem @ Brooke Cagle / Unsplash.

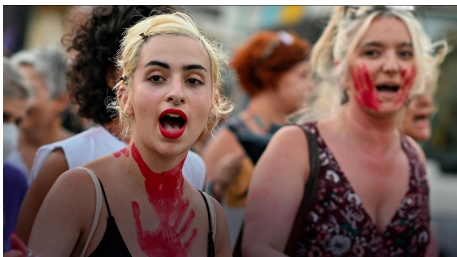
Kā ES un Eiropas Parlaments cīnās par sieviešu tiesībām un veicina dzimumu līdztiesību darbā, politikā un citās jomās? Lasi tālāk, lai uzzinātu vairāk.

Ko dara ES, lai pārvarētu dzimumu nevienlīdzību?

Jau kopš dibināšanas Eiropas Savienība ir veicinājusi [dzimumu līdztiesību](#) un iekļaujošāku, [taisnīgāku Eiropu](#).

ES [pieņem tiesību aktus](#), sniedz rekomendācijas, veicina sadarbību un labas prakses apmaiņu, kā arī piešķir finansējumu, lai atbalstītu dalībvalstu īstenotos pasākumus konkrētajā jomā. ES dzimumu līdztiesības politikas koncepcija tika izveidota, balstoties uz Eiropas Savienības Tiesas (*iepriekš - Eiropas Kopienu tiesa*) nolēmumiem. Eiropas Parlaments regulāri pēc pašu iniciatīvas pieņem patstāvīgus ziņojumus par dzimumu jautājumiem, aicinot pievērst tiem

lielāku uzmanību un īstenot vairāk pasākumu [dzimumu līdztiesības veicināšanai](#).

▶ **Dzimumu līdztiesība: vai esam to jau sasnieguši?**

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/gender-equality-are-we-there-yet_N01_AFPS_230303_GDEQ_ev

Eiropas Parlaments vienmēr ir bijis aktīvs sieviešu un vīriešu līdztiesības principa aizstāvis. Parlamentā ir izveidota pastāvīga [Sieviešu tiesību un dzimumu līdztiesības komiteja](#) (FEMM). Katru gadu 8. martā Parlaments atzīmē [Starptautisko sieviešu dienu](#) un rīko pasākumus, lai pievērstu sabiedrības uzmanību un veicinātu izpratni par nozīmīgiem līdztiesības jautājumiem.

2022. gada janvārī Eiropas Parlamenta deputāti atkārtoti pieprasīja izveidot jaunu Padomes formātu, kurā tiktos par dzimumu līdztiesību atbildīgie ministri un valsts sekretāri. Deputāti cer, ka šāda Padomes konfigurācija palīdzētu veicināt dzimumu līdztiesības iniciatīvas, piemēram, ratificēt Stambulas konvenciju par vardarbības pret sievietēm apkarošanu.

2021. gada februārī Parlaments pieņēma rezolūciju, lai novērtētu [progresu sieviešu tiesību jomā pēdējo 25 gadu laikā](#), un daudzus izaicinājumus, kuriem vēl jārod atbildes. Parlaments aicināja Eiropas Komisiju nodrošināt, lai visos tās priekšlikumos tiek ņemtas vērā sieviešu tiesības. Deputāti arī izstrādāt plānus sieviešu nabadzības līmeņa mazināšanai un pastiprināt centienus novērst dzimumu darba samaksas atšķirības.

lepazīsties ar mūsu sagatavoto [laika grafiku - ES cīņas par sieviešu tiesībām](#)

Eiropas Dzimumu līdztiesības nedēļa

Dzimumu līdztiesība ir Eiropas Parlamenta prioritāte, tādēļ 2020. gadā tas ieviesa ikgadējo [Eiropas Dzimumu līdztiesības nedēļu](#), kuras laikā Parlamenta komitejas apsver turpmākos soļus, lai veicinātu dzimumu līdztiesību. Plašāka informācija par 2023. gada Dzimumu līdztiesības nedēļas pasākumiem pieejama tās [programmā](#).

Sieviešu seksuālās un reproduktīvās tiesības

2021. gada jūnijā Parlaments pieņēma ziņojumu, mudinot ES valstis aizsargāt un [uzlabot sieviešu seksuālo un reproduktīvo veselību](#). Deputāti vēlas izveidot vispārēju piekļuvi drošam un likumīgam abortam, kvalitatīvai kontracepcijai un seksuālajai izglītībai pamatskolās un vidusskolās. Viņi arī aicināja atbrīvot sieviešu higiēnas preces no PVN.

2022. gada martā Parlaments pieņēma ES Dzimumu līdztiesības rīcības plānu III, kura mērķis ir veicināt seksuālo un reproduktīvo veselību un tiesības ārpus ES, kā arī nodrošināt vispārēju piekļuvi ES valstīs.

Dzimumu līdztiesība darbā

Maternitātes, paternitātes un bērna kopšanas atvaļinājums

2019. gadā ES apstiprināja jaunus noteikumus par [pielāgojamiem darba apstākļiem un labāk pārvaldītu vecāku un aprūpētāja atvaļinājumu](#). Pieņemtie noteikumi radīs papildu stimulus tēviem izmantot paternitātes atvaļinājumu un palīdzēs risināt problemātiskos jautājumus saistībā ar nepietiekamu sieviešu pārstāvību darba tirgū.

Spēkā esošie ES tiesību akti attiecībā uz dzimumu līdztiesību darbā:

- nodarbinātības noteikumi (ieskaitot noteikumus par vienādu atalgojumu, sociālo nodrošinājumu, darba apstākļiem un uzņēmējdarbības un izmantošanas apkarotību);
- pašnodarbinātības tiesiskais regulējums;
- tiesības uz maternitātes, paternitātes un bērna kopšanas atvaļinājumu.

Darba samaksas atšķirības starp dzimumiem

Eiropas Parlaments aicina īstenot konkrētus pasākumus, lai mazinātu darba samaksas atšķirības starp dzimumiem, kas 2020. gadā ES vidēji sastādīja **13 %**, un mazinātu [pensijas](#)

[apmēru atšķirības](#), kas 2019. gadā ES sastādīja 29 %. Parlaments arī aicināja veikt pasākumus [sieviešu nabadzības mazināšanai](#), jo sievietes vairāk nekā vīrieši pakļautas nabadzības riskam.

2022. gada decembrī EP sarunu vedēji un ES dalībvalstis panāca vienošanos, kas uzdod Eiropas Savienībā reģistrētām kompānijām [nodrošināt pieejamību datiem par darbinieku algām](#). Šo datu pieejamība atvieglos algu salīdzināšanu katrā kompānijā, tādējādi palīdzot atklāt nevienādu darba samaksu dzimuma dēļ.

2023. gada marta plenārsēdē Parlaments pieņēma iepriekš panāktās vienošanās [noteikumus par algu pārredzamību](#). Ja uzņēmuma algu pārskats parādīs, ka vīriešu un sieviešu darba samaksas atšķirība sasniedz vai pārsniedz 5 %, darba devējam sadarbībā ar darbinieku pārstāvjiem būs kopīgi jāizvērtē uzņēmuma algas. Dalībvalstīm būs pienākums darba devējiem, kas noteikumus neievēros, piemērot sankcijas, piemēram, naudas sodus. Amatu nosaukumos un vakanču paziņojumos būs jāizmanto dzimumneitrāla valoda.

Lai saskaņotais noteikumu teksts stātos spēkā, tas oficiāli jāapstiprina Padomei.

Lasi vairāk par to, kā novērst vīriešu un sieviešu darba samaksas atšķirības ES

Vairāk sieviešu IKT un zinātnē

[Digitālajā nozarē Eiropā pastāv liela dzimumu atšķirība](#), jo iespējas, ka sievietes uzsāks studijas šajā jomā, ir nelielas, kā rezultātā, sievietes ir mazāk pārstāvētas darba tirgū. 2018. gadā pieņemtajā [rezolūcijā](#) Eiropas Parlaments aicināja ES dalībvalstis veikt pasākumus, lai nodrošinātu sieviešu pilnīgu integrāciju informācijas un komunikāciju tehnoloģiju (IKT) nozarē, veicinātu sieviešu un meiteņu izglītību un apmācību IKT jomā un citās tehniskās zinātnes nozarēs: tehnoloģijas, inženierzinātnes un matemātikas (STEM) priekšmetos.

Sievietes uzņēmumu valdēs

2021. gada februārī pieņemtajā [rezolūcijā](#) Parlaments aicināja pieņemt jau iepriekš ierosinātos noteikumus, kas nodrošinātu, ka vismaz 40% uzņēmumu valdes locekļu bez izpildpilnvarām ir sievietes. Pamatojoties uz Komisijas priekšlikumu, drīzumā Eiropas Parlamenta deputāti un ES valstis sāks sarunas par [dzimumu līdzsvara palielināšanu uzņēmumu valdēs](#).

" Visas dalībvalstis nodrošina to, lai tiktu ievērots princips, ka vīrieši un sievietes par vienādu vai vienādi vērtīgu darbu saņem vienādu darba samaksu. "

Līguma par Eiropas Savienības darbību konsolidētā versija (LESD), 157. pants.

Novēršam vardarbību pret sievietēm

ES apkaro vardarbību pret sievietēm dažādos veidos. Parlaments ir vērsis uzmanību uz nepieciešamību apkarot dažādus vardarbības veidus, tostarp seksuālu uzmākšanos, cilvēku tirdzniecību, piespiedu prostitūciju, sieviešu dzimumorgānu kropļošanu, kibernoziēgumus un vardarbību tiešsaistē.

2021. gada februārī deputāti mudināja Komisiju nākt klajā ar priekšlikumu [ES direktīvai](#), kas novērstu un apkarotu visu veidu ar dzimumu saistītu vardarbību. Komisija iesniedza priekšlikumus [Parlamentam 2022. gada martā](#). Parlaments savu nostāju apstiprināja [2023. gada jūlijā](#) un ir gatavs sarunas ar Padomi.

33 % sieviešu ES ir piedzīvojušas fizisku un/vai seksuālu vardarbību, un **55 %** sieviešu ir piedzīvojušas seksuālu uzmākšanos.

Lasi vairāk, kā ES apkaro ar dzimumu saistītu vardarbību

No migrācijas politikas līdz ES tirdzniecībai

Parlaments atkārtoti aicināja Eiropas Komisiju uzlabot saskaņotību starp ES politikām, piemēram, tirdzniecības, attīstības, lauksaimniecības, nodarbinātības un migrācijas politiku, un dzimumu līdztiesības principu.

2016. gadā pieņemtajā rezolūcijā EP aicināja noteikt [ES mēroga pamatnostādnes](#) dzimumu līdztiesības jomā kā daļu no plašākām migrācijas un patvēruma politikas reformām.

Ziņojumā, kas tika pieņemts 2018. gadā, EP deputāti aicināja [nodrošināt dzimumsensitīvu pieeju klimata pārmaiņu politikā](#), un atbalstīja vairākus pasākumus, lai radītu sievietēm papildu iespējas un aizsargātu visneaizsargātāko sabiedrības kategoriju, kas visbiežāk ir sievietes un bērni.

Saskaņā ar 2018. gadā pieņemto [rezolūciju](#), visos ES tirdzniecības nolīgumos jāiekļauj saistoši noteikumi, lai nodrošinātu cilvēktiesību, tostarp dzimumu līdztiesības, ievērošanu.

Sievietes politikā

Eiropas Parlaments vairākkārt aicināja lielāku uzmanību veltīt dzimumu līdztiesības jautājumiem politikā, veicinot sieviešu vienlīdzīgu līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesā visos līmeņos.

2019. gada janvārī pieņemtajā [ziņojumā](#) Parlaments aicināja Eiropas politiskās partijas nodrošināt integrētu pieeju dzimumu līdztiesībā, Eiropas Parlamenta devītajā sasaukumā izvirzot gan sievietes, gan vīriešus augstākajos vadošajos amatos. Eiropas Parlamentā, kura pilnvaras sākās 2019. gada jūlijā, ir rekordaugsts sieviešu īpatsvars: 39,3 % no kopējā EP deputātu skaita ir sievietes, salīdzinot ar 36,5 % iepriekšējā sasaukuma beigās.

[Iepazīsties ar mūsu infografiku par sievietēm Eiropas Parlamentā](#)

Dzimumu līdztiesība un Covid-19 pandēmija

Parlaments ir noraizējies, ka Covid-19 krīze ir pastiprinājusi dzimumu nevienlīdzību. Pandēmijai var novest vēl [47 miljonus](#) sieviešu un meiteņu visā pasaulē zem nabadzības sliekšņa.

Turklāt sievietēm ir pastiprināts risks inficēties ar Covid-19 - no 49 miljoniem ES veselības aprūpes darbinieku [76%](#) ir sievietes. Pandēmija ir skārusi arī tādas ekonomikas nozares, kurās parasti strādā vairā sieviešu, piemēram, klientu apkalpošana, darbs bērnu dārzos vai skolās.

[Uzzini vairāk par Covid-19 ietekmi uz sievietēm](#)

Neapmaksātā aprūpes darba un attālinātā darba pieaugums pandēmijas laikā ir ietekmējis sieviešu darba un privātās dzīves līdzsvaru un garīgo veselību. Dati liecina, ka sievietes tika

skartas vairāk nekā vīrieši.

lepazīsties ar mūsu infografikām par attālināto darbu, neapmaksātu aprūpes darbu, kā arī vīriešu un sieviešu garīgo veselību Covid-19 laikā

Lasi plašāk par pasākumiem sociālās politikas jomā, kuri tiek īstenoti ES līmenī:

- *Kā ES uzlabo darba ņēmēju tiesības un darba apstākļus*
- *ES bezdarba mazināšanas politika: izaicinājumi un risinājumi*
- *ES pasākumi jauniešu nodarbinātības veicināšanai*
- *Ko dara ES, lai uzlabotu sabiedrības veselību*

Papildu informācija

Eiropas Dzimumu Līdztiesības institūts
2022. gada ziņojums par dzimumu līdztiesību ES